

Изложба „Сазвежђе Доситеј“

ПУТЕВИМА ДОСИТЕЈА ОБРАДОВИЋА

Организовањем изложбе „Сазвежђе Доситеј“ Медија центар „Одбрана“ је прихватајући позив Задужбине „Доситеј Обрадовић“ успео да на прави и сврсисходан начин прикаже живот и дело човека око којег је српски народ дуго ломио интелектуална копља, да се на крају, повучен у слави свога претка, смири у окриљу богатства коју нуди књижевна мисао најважнијег српског просветитеља. Изложба „Сазвежђе Доситеј“ права је позивница за све оне људе који у великим чиновима културе посматрају будућност нашег друштва.

Пише поручник Иван ЂУРЂЕВИЋ

Фото: Горан Станковић

У Великој галерији Дома Војске Србије, 10. децембра, у организацији Медија центра „Одбрана”, а под идејним руководством Задужбине „Доситеј Обрадовић”, отворена је изложба „Сазвежђе Доситеј” у намери да обележи битне датуме из биографије првог српског просветитеља и министра просвете у обновљеној Србији. Овај велики културни догађај, у јединственом аранжману и поставци сачињеној од ликовних и вајарских дела, те првих издања књига релевантног српског књижевника, настоји да обележи 285 година од пишевог рођења, 240 година од објављивања дела

„Совјети здраваго разума”, као и 220 година од настанка чувене песме „Востани Србије”.

Изложбу је отворио министар културе Никола Селаковић, уз присутне државне, војне и верске званичнике. Поделивши са присутнима личне импресије о животном путу овог знаменитог човека, он је заправо продужио мисао управнице Задужбине „Доситеј Обрадовић” Мирјане Драгаш: „Његово учење и тумачење о значају школе, учења и књиге, пажње према деци и породици, међусобног поштовања и уважавања, верске толеранције, љубави и поштења свих и узајамно позитивног односа, поруке су које су се трајно уткале у Доситеја. Некад смо га заборављали и поново му се враћали, али Задужбина

Урош Предић,
Портрет
Доситеја Обрадовића,
1923.

'Доситеј Обрадовић' већ 20 година истрајно настоји да приближи Доситејево дело младим генерацијама управо са порукама које произлазе из њега и његовог трајног печата као првог српског министра просвете обновљене државе Србије."

Поставка изложбе састоји се од ликовних и вајарских дела посвећених лику Доситеја Обрадовића, а која се чувају у најважнијим институцијама српске културе, попут Универзитета у Београду и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“, Народног музеја у Београду, као и Магице српске и Галерије Матице српске у Новом Саду. Поставку чине и Доситејева оригинална писма и прва издања његових књига.

На изложби ће моћи да се стекне увид у рад и активности Задужбине „Доситеј Обрадовић“, која је у претходном периоду и са истом намером обележила Доситејева дане, тако што је одржала свечану академију у Народном позоришту на Светски дан књиге под називом „Учитељ Доситеј“.

У Дому Војске Србије Задужбина излаже цртеже и рељефе у бронзи, с потписом Остоје Горданић Балкански и Мирка Мркића Острошког.

Поставку изложбе прати каталог који су заједно урадили Задужбина и Медија центар „Одбрана“, а који, поред управнице Задужбине, потписује и Александар Станојловић. Каталог прати и илуструје Доситејева путовања кроз Европу у форми

12 сазвежђа, а претходи им географска карта на којој су исцртане руте и правци кретања. Сазвежђа су названа по именима држава и градова у које је Доситеј долазио, учећи језик земље чим би стигао, па се у том смислу може говорити о 40 година непрекидног учења и културног рада.

Поред текста „Доситеј међу људима и народима“ Душана Иванића, есеја Драгана Симеуновића и историјског осврта на период оснивања школа у уставничкој Србији Браниславе Јордановић, посебно се истиче рад Војислава Јелића:

„Доситејев пут којим нисмо пошли“ у коме аутор жали за недостатком разумевања Доситејевих савременика који нису успели да препознају да

критиком рђавих обичаја у народу он ради на томе да их искорени или на добро обрати. Запажујући да се Доситејеви и посмртни остаци Вука Стефановића Караџића налазе испред Саборног храма у Београду, Јелић подсећа да је у питањима књижевности српски просветитељ успевао да и поред ослањања на стари рускословенски језик, консултује и народну традицију, иако је у народу остало упамћено да без Вука не би била сачувана наша епска поезија.

„Да смо пошли Доситејевим путем”, пише он, „имали бисмо чврсту и непрекинуту нит која повезује старију и стару српску књижевност са овом новијег времена”. И наставља: „У исто време имали бисмо нешто другачије место у породици словенских језика, књижевности и културе уопште”.

У каталогу је публикована и ретроспектива, као и попис публикација из фонда Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” а које се баве делом Доситеја Обрадовића и напослетку стичу у Дигиталној библиотеци Доситеј Обрадовић. Музеј Вука и Доситеја Народног музеја Србије за потребе ове изложбе уступио је уље на платну „Доситеј Обрадовић” сликара Марина Тартаље, попрсје у гипсу Марка Брежанина и Доситејев извајан лик у бронзи Рудолфа Валдеца. Универзитет у Београду, обележавајући своје почетке у Великој школи (1808), приложио је два ликовна дела – „Портрет Доситеја Обрадовића” Уроша Предића из 1923. и „Освећење Велике школе у Београду” Боривоја К. Раденковића из 1920. године.

Посетиоцима изложбе Галерија Магице српске обратила се путем писма уснулом Доситеју, чија се уметност „укорићена у кожни или, јефтинији, броширани повез већ била удружила с великим енциклопедистом Захаријем Орфелином, којем си посветио неколико реченица у свом опусу и грко рекао како ће Срби бити неписмени све док том закаснелом нашем суграђанину не воздигну споменик”. Уз институцију Магице српске и њено седиште, Галерија је омогућила увид у ремек-дела српске литографије и ликовног израза.

Посетиоци ће моћи да виде ову изложбу до 15. јануара 2025. и то је најбоља прилика да се у нову годину закорачи присећањем на једног од најзначајнијих подвижника културе на овим просторима. ■